

Svar på

EU-kommissionens samråd

– Rättsakt om den cirkulära ekonomin

Introduktion

Region Värmland välkomnar EU-kommissionens initiativ att ta fram ett förslag till en ny rättsakt om den cirkulära ekonomin. Detta är ett viktigt steg i arbetet mot en mer hållbar och resurseffektiv framtid. De perspektiv som lyfts i samrådsformuläret är i många delar relevanta och välgrundade. I detta positionspapper vill vi komplettera med synpunkter på områden som vi anser saknas i formuläret, men som är nära kopplade till de frågeställningar som behandlas och som är av särskild betydelse för Region Värmland och aktörer i länet.

Detta samrådssvar från Region Värmland har utarbetats av avdelningen för regional utveckling, som bär det övergripande ansvaret för regionens utvecklingsarbete. Avdelningen leder arbetet med den regionala utvecklingsstrategin och verkar inom flera strategiska områden som är avgörande för Värmlands framtid. Dessa inkluderar näringslivsutveckling, utbildning och kompetensförsörjning, forskning och innovation, jämställdhet, internationella relationer, infrastruktur samt bioekonomi, klimat och energi.

En central aspekt i detta inspel till kommissionen är bioekonomins roll i att stärka den cirkulära ekonomin. Bioekonomin betyder mycket för Värmland. År 2022 var Värmlands samlade förädlingsvärde för bioekonomi 18,2 % av BRP. Det är den högsta andelen bioekonomi bland de svenska regionerna. Värdet av skog har också stor potential att öka och implementeras inom nya innovationer för att stärka den cirkulära ekonomin. Värmland har gjort stora ekonomiska och arbetsmässiga satsningar inom området för bioekonomi de senaste åren och intar därför ett mycket bra utgångsläge inför framtida utmaningar. Vi ser cirkulär ekonomi som en helhet där bioekonomin är en integrerad del. Övergången till biobaserade produkter och ett biologiskt kretslopp är avgörande för att uppnå EU:s klimatomål och stärka den regionala innovationskraften. Region Värmland har starka aktörer inom bioekonomi och ser stora möjligheter att bidra till denna omställning.

För att uppnå en effektiv cirkulär ekonomi krävs inte endast att material återanvänds och återvinns, utan också att vi aktivt ersätter produkter med fossilt ursprung med biobaserade alternativ. Detta är särskilt viktigt inom sektorer där material har högt energiinnehåll eller stor klimatpåverkan. Cirkulär ekonomi skall därför även innefatta incitament för att främja utveckling och användning av material med lägre klimatavtryck, där biobaserade lösningar spelar en nyckelroll. Användningen av fossila råvaror måste fasas ut, och vi ser ett behov av reglering på EU-nivå som harmoniserar regelverken för att stärka den cirkulära ekonomin och minska beroendet av fossila resurser. Vi saknar därmed en tydligare koppling mellan bioekonomin och den cirkulära ekonomin i EU-kommissionens samråd.

Inför detta samråds svar har vi samlat perspektiv från relevanta aktörer i Värmland, inklusive våra 16 kommuner och Paper Province, ett världsledande kluster inom skoglig bioekonomi som aktivt driver utvecklingen mot ökad cirkularitet i Värmland och Europa. Vi har även samarbetat med forskare vid Centrum för tjänsteforskning (CTF) vid Karlstads universitet för att inkludera ett forskningsperspektiv som är en viktig del i omställningen mot ett cirkulärt samhälle.

Genom dialog och gemensamt arbete har dessa aktörer bidragit till att besvara frågorna i samrådet och ta fram ett positionspapper som reflekterar Region Värmlands ståndpunkt i detta samråd. Syftet med detta positionspapper är att bredda perspektiven i det fortsatta arbetet med den kommande EU-rättsakten och säkerställa att den utformas på ett sätt som möjliggör en inkluderande, hållbar och framtidsorienterad cirkulär biobaserad ekonomi.

Region Värmlands strategiska arbete med cirkulär ekonomi

Region Värmland arbetar målmedvetet för att ställa om till en cirkulär och biobaserad ekonomi genom samverkan, nya arbetssätt, kunskapshöjning och insatser som främjar innovation. Arbetet som leds av olika aktörer inom regionen fokuserar på att förlänga livslängden för material och produkter, från hållbar design till effektivare användning och konsumtion, samt genom att utveckla system för återvinning och avfallshantering som bidrar till giffria och cirkulära materialflöden. Regionen arbetar aktivt för att stödja och stärka företag som vill göra insatser i linje med omställningen och stimulerar efterfrågan på biobaserade och cirkulära produkter och tjänster.

Region Värmlands ambition att arbeta strategiskt med cirkulär ekonomi reflekteras i regionens forsknings- och innovationsstrategi för smart specialisering 2022-2028 som fokuserar på: hållbar produktion och produktdesign, hållbara konsumtionsmönster, giffria och cirkulära kretslopp samt åtgärder som främjar innovation och cirkulära affärsmodeller. Målet med dessa fokusområden är att avfall inte ska existera, utan ses som en värdefull råvara i ett cirkulärt kretslopp.

Det regionala perspektivet – en förutsättning för en fungerande rättsakt om den cirkulära ekonomin

Förutsättningar för en stark cirkulär ekonomi varierar kraftigt beroende på lokala resurser, industritraditioner, expertområden och geografiska skillnader. Därför måste en ny rättsakt om den cirkulära ekonomin ha flexibilitet att anpassas efter regionala behov, samtidigt som den verkar i linje med EU:s övergripande mål för hållbarhet, konkurrenskraft och resiliens. Det regionala perspektivet bör inte betraktas enbart som ett led i genomförandet av rättsakten, utan som en strategisk kraft i sig för att driva innovation, möjliggöra uppskalning och säkra lokal förankring. Regioner spelar en nyckelroll i att bygga ekosystem för en cirkulär ekonomi. Genom att stödja samverkan mellan akademi, näringsliv och offentlig sektor, exempelvis i form av så kallade 'Regional Innovation Valleys'¹, kan regioner skapa förutsättningar för hållbar tillväxt. Dessa samarbeten mellan den offentliga och privata sektorn är särskilt viktiga för att förverkliga en stark cirkulär ekonomi, och bör därför ha en tydlig plats i den nya rättsakten.

1. Regional Innovation Valleys (RIVs) är ett initiativ inom den nya europeiska innovationsagendan som syftar till att knyta samman regioner inom EU – även de med lägre innovationsförmåga – för att stärka deras innovationssystem och skapa nya värdekedjor.

Konkreta synpunkter från Region Värmland

De tio punkter som presenteras nedan utgör konkreta rekommendationer till den nya rättsakten om den cirkulära ekonomin. Synpunkterna speglar ett systemiskt perspektiv på cirkularitet och lyfter fram strategier, indikatorer och styrmedel som kan möjliggöra en verklig omställning. Fokus ligger på att stärka både företags och offentliga aktörers förmåga att utveckla hållbara affärsmodeller, främja värdebevarande och skapa incitament för långsiktiga investeringar i cirkulära lösningar.

- 1. Stärkt helhetsperspektiv och marknad för sekundära material**

Rättsakten bör främja en gemensam europeisk marknad för högkvalitativa sekundära råmaterial genom att stödja återanvändning, reparation och design för lång livslängd. För att lyckas krävs gemensamma retursystem, certifieringar och offentlig upphandling som bygger förtroende och stimulerar efterfrågan. Cirkularitet bör innebära att material återförs till sina ursprungliga värdekedjor, inte nedgraderas. Definitioner av "högkvalitativa återvunna och biobaserade material" måste erkänna och inkludera fiberbaserade material. Fiberbaserade material kan återanvändas i flera återvinningscykler och vi behöver värdera dessa resurser lika högt som jungfruliga råvaror. Nuvarande standarder riskerar att gynna fossilbaserade alternativ.
- 2. Värdeskapande bortom teknik**

Cirkulära erbjudanden måste skapa teknisk, funktionell, relationell och emotionell nytta för användaren. Den nya rättsakten bör uppmuntra servicebaserade modeller, transparens och kvalitetskriterier som stärker förtroende och användarupplevelse.
- 3. Samordnad och förutsägbar reglering**

Nuvarande EU-lagstiftning om cirkularitet (PPWR, ESPR och CRMA) samt den kommande rättsakten om den cirkulära ekonomin måste harmoniseras. Nationella tolkningar skapar osäkerhet och passivitet, vilket försvårar för producenter och varumärkesägare att göra långsiktiga investeringar på en gemensam EU-marknad. Det är därför avgörande att nya regelverk är gemensamma inom unionen. Samtidigt måste vi säkerställa att reglerna inte leder till ökad byråkrati eller hämmar innovation.
- 4. Relevanta indikatorer**

Utöver materialflöden bör indikatorer för produktivslängd, återbruk och konfigurationseffektivitet (hur design, innovations och organisationsstrategier samverkar) införas. Sektorspecifika indikatorer (Circularity Performance Indicators) för cirkularitet bör inkluderas.
- 5. Stärkt innovation och regionalt lärande**

Rättsakten bör stödja utvecklingen av testbäddar och innovationssystem som möjliggör teknologisk förnyelse och samverkan i värdekedjor. Små och medelstora företag behöver praktiskt stöd genom förenklade regler, tillgänglig finansiering och regionala initiativ för att kunna bidra till cirkulära systemlösningar.
- 6. Användarcentrerad cirkularitet**

Rättsakten måste spegla hur företag skapar värde genom att kombinera tekniska, sociala och institutionella dimensioner för att göra det cirkulära valet till det enklaste och mest attraktiva valet för alla människor.

- 7. Offentlig sektor som möjliggörare**
Offentlig sektor måste ha en aktiv roll i värdekedjan genom bindande upphandlingskrav, återbruksplattformar och datadelning om produkters användning.
- 8. Styrmedel och incitament**
För att främja cirkularitet bör ekonomiska styrmedel som skatteväxling, resursuttag till arbete, sänkning av moms på reparation och progressiva avgifter för kortlivade produkter införas. Cirkulär konsumtion måste löna sig, inte bara ekonomiskt utan även miljömässigt och socialt.
- 9. Systemisk policyutformning**
Rättsakten bör utformas som en strategisk möjliggörare för företagsnivåns konfigurationsförmåga. Rättsakten behöver tillåta olika kombinationer av strategier, att uppföljningen ska bygga på systemeffekt snarare än isolerade indikatorer, och stödja konfigurationsbaserad styrning där olika vägar till hög cirkularitet erkänns.
- 10. Ekosystembaserad finansiering**
Cirkulär ekonomi kräver långsiktiga investeringar och delad risk. Rättsakten bör främja finansieringsinstrument som stödjer samverkande aktörer, och styra EU-program mot systeminnovationer.

En rättsakt som möjliggör verklig förändring – Region Värmlands medskick till EU-kommissionen

De tio punkter som presenteras i detta positionspapper utgör konkreta rekommendationer för hur rättsakten kan bidra till verklig systemförändring, med fokus på värdebevarande, innovation, samverkan och långsiktiga incitament för både företag och offentliga aktörer.

Den nya rättsakten om den cirkulära ekonomin har potential att bli en milstolpe i EU:s gröna omställning. För att uppnå verklig systemförändring krävs dock att lagen inte enbart fokuserar på tekniska lösningar, utan även på affärsmodeller, beteenden och institutionella strukturer. Cirkularitet måste bli det enklaste och mest attraktiva valet för både företag och medborgare, inte ett alternativ, utan en självklarhet. En framgångsrik EU-rättsakt om den cirkulära ekonomin bör:

- **Erkänna flera strategiska vägar till hög cirkularitet, såsom vikten av att koppla ihop bioekonomin och den cirkulära ekonomin.**
- **Stödja dynamiska kapaciteter och lärande i företag och offentliga organisationer.**
- **Koppla styrmedel och indikatorer till värdebevarande, inte bara avfallshantering.**
- **Etablera en finansiell arkitektur som speglar den cirkulära logiken - långsiktig, samverkande och värdecirkulerande.**

Den kommande rättsakten om den cirkulära ekonomin utgör ett viktigt steg mot att etablera en gemensam marknad för sekundära råmaterial inom EU. Genom att öka tillgången och efterfrågan på högkvalitativa återvunna material främjas principen om att stänga resursloopar under avfallsfasen. Detta är avgörande för att minska beroendet av jungfruliga resurser och skapa nya affärsmöjligheter inom återvinningssektorn.

Samtidigt visar forskningen från CTF vid Karlstads universitet att cirkularitet medför en systemisk strategiomläggning där olika företagskonfigurationer (design, innovation, organisation) måste samverka för att nå hög cirkularitet. I kontrast till detta ser vi att frågorna i EU-kommissionens samråd inför en ny rättsakt om den cirkulära ekonomin i begränsad utsträckning beaktar mer avancerade cirkulära strategier som syftar till att förlänga produkters livslängd eller intensifiera användningen genom tjänste- och funktionsbaserade modeller. För att uppnå en fullt cirkulär ekonomi bör den nya rättsakten även inkludera åtgärder som förlänger och intensifierar resursloopar under användningsfasen, såsom återanvändning, reparation, renovering och delning.

Detta samrådssvar är politiskt förankrat i Region Värmland och speglar vår gemensamma vilja att bidra aktivt till utformningen av den kommande rättsakten. Genom forskning, partnerskap och praktisk utveckling vill vi säkerställa att våra förslag tas i beaktande och vidareutvecklas inom ramen för EU:s framtida regelverk. Region Värmland står redo att bidra med kompetens och engagemang för att cirkulär ekonomi ska bli en självklar del av Europas hållbara framtid. Regioner har en nyckelroll i att omsätta EU:s ambitioner till praktisk verklighet, och vi uppmanar EU-kommissionen att ta vara på den kunskap och erfarenhet som finns lokalt och regionalt.

Erik Evestam, Ordförande, Regionala Utvecklingsnämnden
Region Värmland, 6 november 2025

